

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการเตรียมความพร้อมการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อรองรับการประเมินภายนอก รอบสามของโรงเรียนบ้านตุงตึง อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสาร ตำรา คู่มือ ระเบียบ และงานการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. การประกันคุณภาพการศึกษา
2. การประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (พ.ศ.2554 - 2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอก
4. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความต้องการ
5. การศึกษาที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา

ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ตามกฎกระทรวง พ.ศ.2553

ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา มีแนวคิดเพื่อส่งเสริมและเสนอแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2553 : 1 – 4, 73) เนื่องด้วยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดจุดมุ่งหมาย และหลักการของการจัดการศึกษาที่ต้องมุ่งเน้นคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา โดยกำหนดรายละเอียดไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก และในวรรคสอง บัญญัติว่า ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และจากกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127 ตอนที่ 23 ก ลงวันที่ 2 เมษายน 2553 สามารถสรุปสาระสำคัญที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงดังกล่าวได้ดังนี้

กฎกระทรวง ว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 มี 3 หมวด ดังนี้

หมวด 1 บททั่วไป ว่าด้วยระบบประกันภายใน ประกอบด้วย การประเมินคุณภาพภายใน การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การพัฒนาคุณภาพการศึกษา และระบบประกันภายนอก ประกอบด้วย การประเมินคุณภาพภายนอก การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษานอกจากนี้ก็กำหนดให้สถานศึกษาดำเนินการประกันคุณภาพภายในต่อเนื่องเป็นประจำทุกปีโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ การมีส่วนร่วมให้สถานศึกษามีหน้าที่จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายในเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยรายงานต่อสาธารณชน รวมทั้งสถานศึกษาต้องนำผลการประเมินทั้งในและนอกไปทำแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

หมวด 2 การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ในที่นี้กล่าวเพียงส่วนที่ 1 ซึ่งใช้บังคับเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยส่วนนี้กล่าวถึงคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ส่วนประกอบของคณะกรรมการระดับกรม คุณสมบัติของคณะกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง รวมทั้งบทบาทหน้าที่ ที่สำคัญในหมวดนี้คือสถานศึกษาต้องจัดระบบประกันคุณภาพตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติโดยดำเนินการดังนี้

- (1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- (2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- (3) จัดระบบบริหารและสารสนเทศ
- (4) ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- (5) จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
- (6) จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- (7) จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน
- (8) จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินการข้างต้น ให้สถานศึกษาชี้แจงหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยการส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลของหน่วยงานต้นสังกัด สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ไม่สามารถปฏิบัติงานบางประการตามที่กำหนดได้นั้น หน่วยงานต้นสังกัดหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แล้วแต่กรณี ประกาศผ่อนผันการปฏิบัติและวางแนวทางในการประกันคุณภาพภายในให้เหมาะสมกับสภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้น แล้วรายงานให้รัฐมนตรีทราบ

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ เอกลักษณ์ของสถานศึกษา และมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด และต้องครอบคลุมสาระการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่นด้วย

การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

- (1) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการที่จำเป็นของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ
- (2) กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของการพัฒนาไว้อย่างชัดเจน

และเป็นรูปธรรม

(3) กำหนดวิธีดำเนินงานที่มีหลักวิชา ผลการวิจัย หรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้ ให้ครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การพัฒนาบุคลากร และการบริหารจัดการ เพื่อนำไปสู่มาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

(4) กำหนดแหล่งวิทยากรภายนอกที่ให้การสนับสนุนทางวิชาการ

(5) กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรของสถานศึกษาและผู้เรียนรับผิดชอบและดำเนินงานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

(6) กำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางการมีส่วนร่วมของบิดา มารดา ผู้ปกครอง และองค์กรชุมชน

(7) กำหนดการใช้งบประมาณและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

(8) จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

หมวด 3 การประกันคุณภาพภายนอก จะครอบคลุมหลักเกณฑ์ในเรื่อง ดังต่อไปนี้

(1) มาตรฐานที่ว่าด้วยผลการจัดการศึกษาในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา

(2) มาตรฐานที่ว่าด้วยการบริหารจัดการศึกษา

(3) มาตรฐานที่ว่าด้วยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

(4) มาตรฐานที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพภายใน

กรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน สมศ. แจ้งพร้อมแสดงเหตุผลให้ต้นสังกัดและสถานศึกษาทราบ เพื่อปรับปรุงแก้ไข โดยทำแผนพัฒนาคุณภาพและดำเนินการตามแผน เพื่อขอรับประเมินใหม่ภายในสองปีนับแต่วันได้รับแจ้งผลครั้งแรก ซึ่งสถานศึกษาต้องเสนอแผนพัฒนาคุณภาพเพื่อสมศ. พิจารณาอนุมัติภายในสามสิบวันนับจากวันแจ้งผลตามข้างต้น กรณีไม่ดำเนินการ สมศ. รายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น เพื่อสั่งการต่อไป

ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษาทั้งผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียนและผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และสังคมโดยรวมว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ ดังนี้

จรัส นองมาก (2544 : 192 - 193) ระบุว่า การประกันคุณภาพ คือ ระบบหรือกระบวนการที่เรากำหนดขึ้นเพื่อให้มั่นใจว่า ถ้าเราทำตามระบบนี้แล้วจะมีคุณภาพ และมั่นใจว่า ผู้บริโภคเขาจะพอใจ ในเรื่องของการศึกษา ถ้าผู้บริโภคพอใจเราถือว่ามีความคุณภาพ

ชรินทร์ มั่งคั่ง (2550 : 6) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาว่าจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด และเป็นแนวทางการดำเนินงานของสถาบันการศึกษา

พิสนุ พองศรี (2550 : 177) ให้ความหมาย การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารภายในของสถานศึกษา การดำเนินงานของต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้ง หน่วยงานต่างๆ โดยใช้การประเมินทั้งภายในและภายนอกเป็นกลไกสำคัญ

สรุปลโดยรวม การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินการตามมาตรการหรือระบบของสถานศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาว่า สามารถจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกลไกสำคัญที่ขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะการประกันคุณภาพมีหลักการสำคัญ คือ การกระจายอำนาจ การเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมและแสดงความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้ โสภณ ชัยเพ็ชร (2554 : 2 - 3) กล่าวว่า ระบบหลักของการประกันคุณภาพการศึกษา มี 3 ประการ ดังนี้

1. การพัฒนาคุณภาพที่มีมาตรฐานการศึกษาเข้ามาเกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพ โดยเป็นการดำเนินกิจกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้น ต้องมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในที่นี้คือมาตรฐานการศึกษาซึ่งมีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันตั้งแต่มาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐาน

การศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งนี้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาอาจพิจารณาเพิ่มเติมมาตรฐานที่เฉพาะเจาะจงเหมาะกับชุมชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบได้ มาตรฐานจึงเป็นกรอบควบคุมการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด

2. การติดตามตรวจสอบคุณภาพ เป็นการดำเนินการของหน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อให้การส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพไปสู่เป้าหมายตามมาตรฐานที่กำหนด ตามกฎกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องได้รับการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจากเขตพื้นที่การศึกษาอย่างน้อย 1 ครั้ง ในทุก 3 ปี ซึ่งจะช่วยให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับสถานศึกษารับการประเมินคุณภาพภายนอก

3. การประเมินคุณภาพ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การประเมินคุณภาพภายในโดยสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด และการประเมินคุณภาพภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ.

การประเมินคุณภาพภายในและภายนอกจึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันเป็นวงจรการพัฒนาที่ไม่หยุดนิ่ง โดยมีมาตรฐานเป็นเป้าหมาย รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

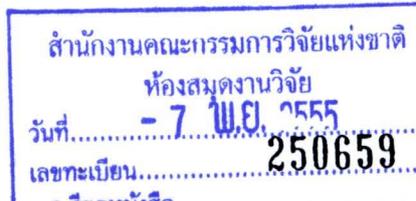
หลักการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา และการปฏิบัติงานที่สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีหลักการและกระบวนการ ดังนี้

1. หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (2544 : 11) กล่าวถึง หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา มี 3 ประการ คือ

1.1 จุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพภายใน คือ การที่สถานศึกษาร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นที่ไปตามมาตรฐานการศึกษา ไม่ใช่การจับผิดหรือทำให้บุคลากรเสียหน้า โดยเป้าหมายที่สำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

1.2 การที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามข้อ 1.1 ต้องทำให้ การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการและการทำงานของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่ใช่เป็นกระบวนการที่แยกส่วนมาจากการดำเนินงานตามปกติของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาจะต้องวางแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่มีเป้าหมายชัดเจน ทำตามแผน ตรวจสอบประเมินผล และพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ มีความโปร่งใส และมีจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพการทำงาน

1.3 การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู-อาจารย์ และบุคลากรอื่นๆ ในสถานศึกษา โดยในการดำเนินงานจะต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เรียน ชุมชน เขตพื้นที่ หรือหน่วยงานที่กำกับดูแลเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วางแผน ติดตามประเมินผล พัฒนาปรับปรุง ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันผลักดันให้สถานศึกษามีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียน ได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง สังคม และประเทศชาติ

2. กระบวนการประกันคุณภาพภายในตามแนวคิดของการประกันคุณภาพทางการศึกษา สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (2544 : 7 - 10) กล่าวไว้ว่า กระบวนการประกันคุณภาพภายในตามแนวคิดของการประกันคุณภาพทางการศึกษา มีการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 การควบคุมคุณภาพ เป็นการกำหนดมาตรฐานคุณภาพ และการพัฒนาสถานศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐาน

2.2 การตรวจสอบคุณภาพ เป็นการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

2.3 การประเมินคุณภาพ เป็นการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา โดยหน่วยงานที่กำกับดูแลในเขตพื้นที่ และหน่วยงานต้นสังกัดในส่วนกลาง ซึ่งถึงแม้จะเป็นบุคคลภายนอก แต่ก็ยังถือว่าเป็นการประเมินภายใน เพราะดำเนินการโดยหน่วยงานที่อยู่ในสายการบริหารของสถานศึกษา ซึ่งจะดำเนินการตรวจเยี่ยมและประเมินสถานศึกษาเป็นระยะๆ ตามที่กำหนดโดยหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้ความช่วยเหลือ และส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพอันเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนรับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นองค์การมหาชน

3. กระบวนการประกันคุณภาพภายในตามแนวคิดของหลักการบริหารที่เป็นกระบวนการครบวงจร (PDCA)

ขั้นตอนการบริหารแบบครบวงจร ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

1. การร่วมกันวางแผน (Planning-P) คือ การวางแผนงานจากวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดขึ้น

2. การร่วมกันปฏิบัติตามแผน (Doing-D) คือ การปฏิบัติตามขั้นตอนในแผนงานที่ได้เขียนไว้อย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง

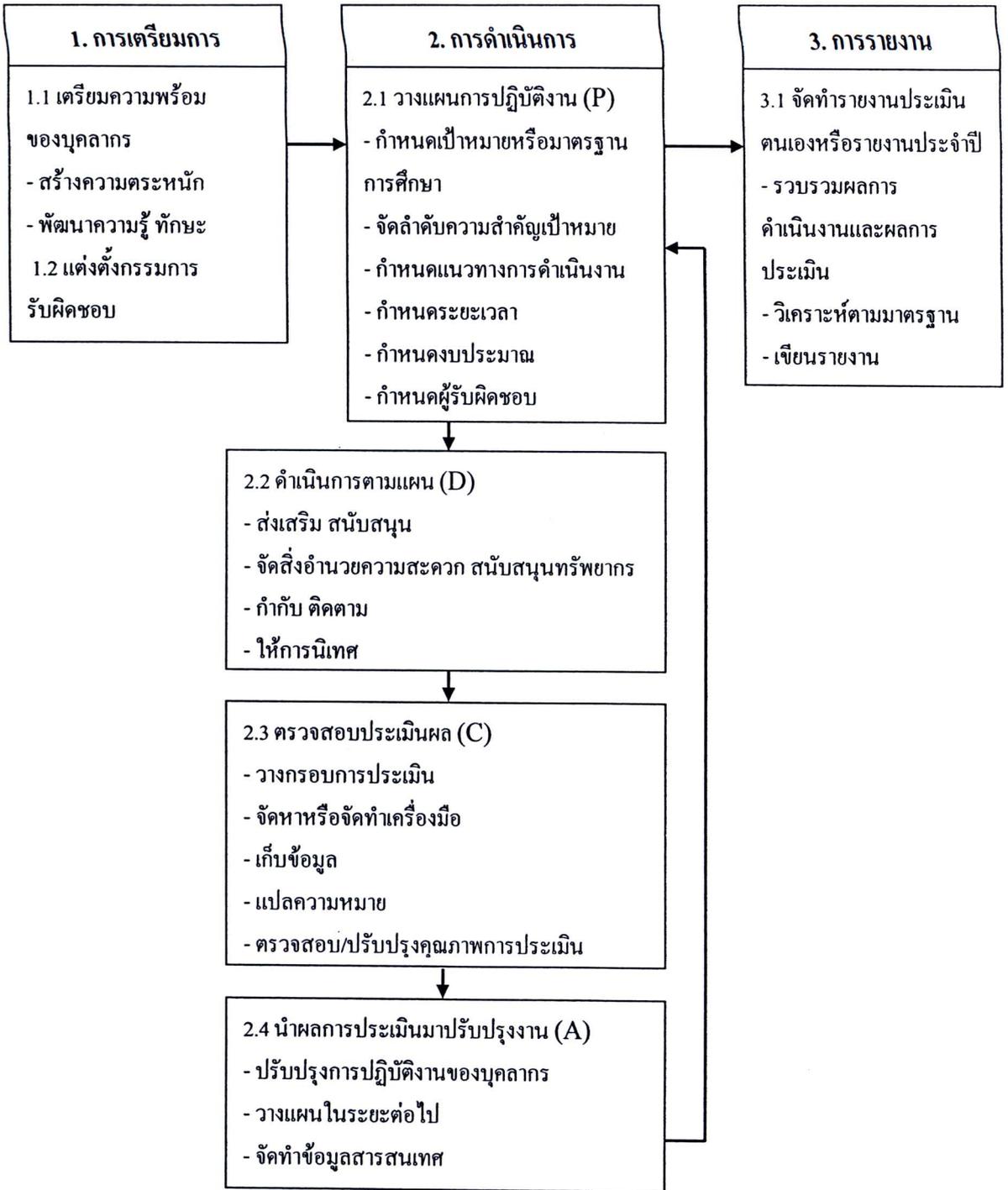
3. การร่วมกันตรวจสอบ (Checking-C) คือ การตรวจสอบผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนของแผนงานว่ามีปัญหาอะไรเกิดขึ้น จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขแผนงานในขั้นตอนใด

4. การร่วมกันปรับปรุง (Action-A) คือ การปรับปรุงแก้ไขส่วนที่มีปัญหา หรือถ้าไม่มีปัญหาใดๆ ก็ยอมรับแนวทางการปฏิบัติตามแผนงานที่ได้ผลสำเร็จ เพื่อนำไปใช้ในการทำงานครั้งต่อไป

การควบคุมคุณภาพและการตรวจสอบคุณภาพ คือ กระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพตามหลักการบริหาร โดยการควบคุมคุณภาพ คือ การที่สถานศึกษาต้องร่วมกันวางแผนและดำเนินการตามแผน เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษา ส่วนการตรวจสอบคุณภาพ คือการที่สถานศึกษาต้องร่วมกันตรวจสอบ เพื่อพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษา เมื่อสถานศึกษามีการตรวจสอบตนเองแล้วหน่วยงานในเขตพื้นที่และต้นสังกัดก็เข้ามาช่วยติดตาม และประเมินคุณภาพเพื่อให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา ซึ่งจะทำให้สถานศึกษามีความภูมิใจ และเกิดความตื่นตัวในการพัฒนาคุณภาพอยู่เสมอ

กระบวนการประกันคุณภาพภายใน

การประกันคุณภาพภายใน เป็นการสร้างระบบและกลไกในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบาย เป้าหมายและระดับคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องร่วมกันดำเนินการในทุกขั้นตอน ชรินทร์ มั่งคั่ง (2550 : 116 – 118) กล่าวว่า การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในมีแนวทางและขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ผังแผนภูมิ 1

แผนภูมิ 1 ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในมีรายละเอียด ดังนี้

1. ขั้นตอนการเตรียมการ ซึ่งการเตรียมการที่มีความสำคัญ คือ

1.1 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยต้องสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในและการทำงานเป็นทีม ซึ่งจะจัดทำภารกิจที่มุ่งความเข้าใจโดยใช้บุคลากรภายในสถานศึกษาหรือวิทยากรมืออาชีพจากภายนอก โดยบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมรับทราบพร้อมกัน และต้องพัฒนาความรู้ ทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในให้บุคลากรทุกคนเกิดความมั่นใจในการดำเนินงานประกันคุณภาพด้วยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการในแต่ละปี ต่อมาเน้นเนื้อหาการกำหนดกรอบและแผนการประเมิน การสร้างเครื่องมือประเมิน และการรวบรวมข้อมูล ในช่วงท้ายเน้นเรื่องเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอผลการประเมิน และการเขียนรายงานผลการประเมินตนเอง

1.2 การแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบในการประสานงานกำกับดูแล ช่วยเหลือ สนับสนุนให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกันและเชื่อมโยงเป็นทีม โดยการตั้งคณะกรรมการพิจารณาตามแผนภูมิโครงสร้างการบริหารซึ่งฝ่ายที่รับผิดชอบงานใดควรเป็นกรรมการรับผิดชอบการพัฒนาและประเมินคุณภาพงานนั้น

2. ขั้นตอนดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน คือ

2.1 การวางแผนจะต้องมีการกำหนดเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบงาน ระยะเวลาและทรัพยากรที่ต้องใช้ สำหรับแผนต่างๆ ที่ควรจัดทำคือ แผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี แผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา แผนการประเมินคุณภาพและแผนงบประมาณ เป็นต้น

2.2 การปฏิบัติตามแผน ซึ่งในขณะดำเนินการต้องมีการเรียนรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา และผู้บริหารควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนทำงานอย่างมีความสุข จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการปฏิบัติ กำกับ ติดตามการทำงานทั้งระดับบุคลากร รายกลุ่ม รายหมวด และให้การนิเทศ

2.3 การตรวจสอบประเมินผล ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับที่แสดงว่าการดำเนินงานที่ผ่านมามีบรรลุเป้าหมายเพียงใด โดยการประเมินต้องจัดวางกรอบการประเมิน จัดหาหรือจัดทำเครื่องมือ จัดเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แปลความข้อมูล และการตรวจสอบ ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน

2.4 การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน เมื่อแต่ละฝ่ายประเมินผลเสร็จแล้วจะส่งผลให้คณะกรรมการผู้รับผิดชอบนำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์และแปลผลแล้วนำเสนอผลต่อ

ผู้เกี่ยวข้องเพื่อนำไปปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากร นำไปวางแผนในระยะต่อไป และจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศหรือการเขียนรายงานประเมินตนเอง

3. ขั้นการจัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี เมื่อสถานศึกษาดำเนินการประเมินผลภายในเสร็จแล้วจะจัดทำรายงาน โดยเริ่มจากรวบรวมผลการดำเนินงานและผลการประเมินมาวิเคราะห์จำแนกตามมาตรฐานการศึกษาและเขียนรายงาน

ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในหน่วยงานนั้น ย่อมเกิดผลทางบวกและลบ ผลในทางด้านบวก คือ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีทำงานของคนในหน่วยงาน ส่วนผลทางลบ คือ การต่อต้านจากกลุ่มคนภายในที่ไม่ต้องการเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารของหน่วยงานต้องสามารถสร้างความเข้าใจในกลุ่มคนในหน่วยงานให้ได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษาจะช่วยให้เกิดคุณภาพแก่ผลผลิต บริการของหน่วยงานและต้องเร่งพัฒนาปรับปรุงจุดอ่อนที่ได้จากการตรวจสอบภายใน และเสริมจุดแข็งให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น

จรัส นองมาก (2544 : 42 - 43) กล่าวถึง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ที่ได้แนะนำโรงเรียนเกี่ยวกับการประกันคุณภาพและการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินงานเป็นสองขั้นตอน คือ ขั้นประกันคุณภาพการศึกษา และขั้นรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ในขั้นประกันคุณภาพการศึกษาที่ถือว่าเป็นกิจกรรมการบริหารและควบคุมคุณภาพในสถานศึกษา เพื่อให้ผู้รับบริการเกิดความมั่นใจในคุณภาพการศึกษาที่ได้รับ มีแนวปฏิบัติเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การจัดทำแผนพัฒนา หรือธรรมนูญโรงเรียน เพื่อทราบทิศทางนโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ ฯลฯ ซึ่งเป็นความต้องการที่จะทำให้สำเร็จในอนาคต รวมทั้งกรอบของงานแต่ละกลุ่ม

2. การดำเนินงานตามรายงาน หรือธรรมนูญโรงเรียน เป็นการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ลงมือปฏิบัติตามแผน รวมทั้งการอำนวยความสะดวก การช่วยเหลือแนะนำ เพื่อให้งานได้ดำเนินการไปตามกรอบที่กำหนด

3. การติดตามตรวจสอบ ปรับปรุงการดำเนินงานเป็นการควบคุม กำกับ ตรวจสอบ และประเมินผลการทำงาน นำผลการตรวจสอบและประเมินผล แก้ไข ปรับปรุงการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาต่อไป

4. การประเมินตนเอง เป็นการประเมินเพื่อสรุปสภาพและผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของโรงเรียน ตามแผนพัฒนาหรือธรรมนูญโรงเรียนว่าประสบผลอย่างไร เป็นไปตามที่คาดหวังหรือวางไว้หรือไม่ อธิบายได้อย่างไร และจะดำเนินการต่อไปอย่างไรในแต่ละเรื่อง ซึ่งเป็นเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพที่หน่วยงานกำหนด

การดำเนินงานทั้ง 4 ขั้นตอนเป็นวงจรที่สถานศึกษาจะต้องทำอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ เมื่อทำในขั้นที่ 1, 2, 3 และ 4 แล้วก็จะกลับมาเริ่มต้นที่ขั้นที่ 1 อีก หมุนเวียนต่อไป

จากรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่ามีผลสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ สถานศึกษาจะต้องมีแผนเป็นกรอบและแนวทางในการดำเนินงาน เมื่อมีแผนแล้วจะต้องให้ผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติจัดทำตามภาระหน้าที่ เพื่อให้งานของสถานศึกษาได้บรรลุตามแผนที่กำหนดไว้ เมื่อทำไประยะหนึ่งแล้วจะต้องประเมินดูว่าผลการปฏิบัติตรงกับสิ่งที่ตั้งความหวังไว้ใกล้เคียงหรือแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด เมื่อพบแล้วก็ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานเพื่อแสวงหาสิ่งที่ดีกว่า โดยจะต้องทบทวนสิ่งที่กำหนดในแผน ถ้ามีการปรับหรือยังคงใช้ตามแผนเดิมก็นำไปปฏิบัติ ประเมินผล ปรับปรุงแก้ไข เป็นการเริ่มต้นวงจรใหม่ต่อไป

อาจกล่าวได้ว่า ระบบการประกันคุณภาพภายใน ก็คือกระบวนการบริหารปกติที่มุ่งแสวงหาสิ่งที่ดีกว่าให้เกิดขึ้นในองค์กร สถานศึกษาที่จะต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายใน อาจใช้รูปแบบการบริหารปกติที่มั่นใจว่าจะสร้างคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นได้ ซึ่งคงไม่หนีหลักการและกระบวนการบริหารที่จะทำงานให้ประสบผลสำเร็จโดยอาศัยกระบวนการวางแผน ทำตามแผน ตรวจสอบ ประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงอยู่เสมอ

แนวคิดการประเมินคุณภาพภายนอก

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้การประกันคุณภาพภายนอก เป็นการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาโดย “สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)” หรือ “สมศ.” นั้น ชรินทร์ มั่งคั่ง (2550 : 165 - 166) ได้กล่าวว่า การประเมินคุณภาพภายนอก คือ การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม การตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยผู้ประเมินภายนอกที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. เพื่อมุ่งให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น ผู้ประเมินภายนอกหรือคณาจารย์โรงเรียนมีความเป็นอิสระและเป็นกลาง ไม่มีผลประโยชน์ขัดแย้งกับการประเมินคุณภาพภายนอกจะนำไปสู่การเข้าถึงคุณภาพการศึกษาด้วยความเป็นกลาง เพื่อสร้างสรรค์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างแท้จริง ซึ่งการประเมินคุณภาพภายนอกนั้น ใช้ตัวบ่งชี้มาตรฐานต่างๆ ในการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา รวมทั้งการตรวจเยี่ยมสถาบัน ซึ่งในการประเมินจะต้องคำนึงถึงปรัชญา พันธกิจ และลักษณะการเรียนการสอนของแต่ละสถานศึกษา โดยสถาบันการศึกษาจะต้องมีการจัดทำรายงานประจำปี เตรียมเอกสารข้อมูล ในด้านต่างๆ รวมถึงข้อมูลตามตัวบ่งชี้เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐาน

และประเมินคุณภาพการศึกษา การประเมินภายนอกจึงเน้นการประเมินตามสภาพจริงของข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นสภาพการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการและการบริการต่างๆ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้เกณฑ์การประเมินตนเองจะครอบคลุมการบริหารงานของสถาบันการศึกษาทุกด้าน แต่เนื่องจากการประเมินคุณภาพภายนอกเป็นการประเมิน โดยมีความต่อเนื่องมาจากการประเมินคุณภาพภายในของสถาบันการศึกษาเอง จึงเป็นงานที่ยืนยันผลของการประเมินภายในที่ทำโดยสถาบันศึกษานั้น

ในการดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาได้มีการศึกษาและกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้สำหรับการประเมินขึ้น เพื่อให้มาตรฐานและตัวบ่งชี้ดังกล่าวเป็นเครื่องสะท้อนให้สาธารณชนได้เห็นถึงผลการจัดการศึกษา และในขณะเดียวกันก็เพื่อให้กระบวนการประเมินคุณภาพภายนอกที่อาศัยมาตรฐานและตัวบ่งชี้เป็นเครื่องผลักดันให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

หลักการของการประเมินคุณภาพภายนอก

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อย 1 ครั้ง ในทุกรอบ 5 ปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. ซึ่งการประเมินใช้รูปแบบ “กัลยาณมิตรประเมิน” โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อตรวจสอบ ยืนยันสภาพจริงในการดำเนินงานของสถานศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด
2. เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งช่วยสะท้อนให้เห็นจุดเด่น-จุดด้อยของสถานศึกษา เงื่อนไขของความสำเร็จ และสาเหตุของปัญหา
3. เพื่อช่วยเสนอแนะแนวทางปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาแก่สถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัด
4. เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพและประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง
5. เพื่อรายงานผลการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

ส่วน จาร์ส นองมาก (2544 : 108 - 109) และ พิสนุ ฟองศรี (2550 : 191) กล่าวถึง การประเมินคุณภาพภายนอกว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา สู่สภาพที่ดีกว่าอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล มีหลักการสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. มุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาไม่ได้มุ่งเพื่อจับผิด ลงโทษหรือตัดสินในการให้คุณให้โทษแก่สถานศึกษาที่ถูกประเมิน
2. ยึดหลักความยุติธรรม ถูกต้อง โปร่งใส มีหลักฐานข้อมูลที่สามารถชี้แจงยืนยันได้ และมีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้
3. มุ่งสร้างความสมดุลระหว่างเสรีภาพทางการศึกษากับจุดมุ่งหมาย และหลักการ ศึกษาของชาติ โดยให้เป็นไปในลักษณะมีเอกภาพเชิงนโยบาย มีความหลากหลายในทางปฏิบัติ ที่สถานศึกษาสามารถกำหนดเป้าหมายเฉพาะและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เต็มตามศักยภาพ ของสถานศึกษาและผู้เรียน
4. มุ่งเน้นในเรื่องการส่งเสริม และประสานงานในลักษณะกัลยาณมิตรมากกว่าการ ก้ากับ และควบคุม
5. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพและการพัฒนาการจัดการศึกษา จากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

อาจกล่าวได้ว่า การประเมินคุณภาพภายนอก เป็นการประเมินผลและการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) หรือหน่วยงานภายนอกที่ สมศ. รับรอง เพื่อเป็น การประกันคุณภาพการศึกษาและพัฒนายกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ให้มีคุณภาพดีขึ้น

กระบวนการประเมินคุณภาพภายนอก

การประเมินคุณภาพภายนอก เป็นการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายนอก หรือ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.) ซึ่งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2553 : 64 - 68) ได้กล่าวว่า กระบวนการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยขั้นตอนการประเมิน 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ก่อนการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา เป็นกิจกรรมการดำเนินงานที่คณะผู้ ประเมินภายนอกต้องดำเนินการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. คณะผู้ประเมินภายนอกที่ได้รับการรับรองจาก สมศ. ให้เป็นผู้ประเมินภายนอก สถานศึกษาแต่ละแห่งทำการศึกษารวบรวมข้อมูลจากรายงานการประเมินตนเอง (SAR) หรือ

รายงานประจำปีของสถานศึกษา รายงานผลการประเมินตามตัวบ่งชี้ที่ สมศ.กำหนด และเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา เช่น แผนพัฒนาสถานศึกษา แผนพัฒนาครู/อาจารย์ กระบวนการพัฒนาหลักสูตร และการเรียนการสอน ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เป็นต้น ซึ่งขอให้สถานศึกษาจัดส่งให้ล่วงหน้าประมาณ 1 เดือน

2. คณะผู้ประเมินภายนอกประชุมปรึกษาหารือเพื่อกำหนดประเด็นและรายการข้อมูลที่ต้องตรวจสอบระหว่างการตรวจเยี่ยมว่าจะต้องตรวจสอบรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมอะไรบ้าง จากแหล่งใด ด้วยวิธีการอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้มีหลักฐานครบถ้วนเพียงพอในการสรุปผลการประเมินอย่างถูกต้องชัดเจน

3. คณะผู้ประเมินภายนอกร่วมกันวางแผนการตรวจเยี่ยม และการประเมิน โดยกำหนดตารางปฏิบัติงานและมอบหมายภาระงานให้ผู้ประเมินภายนอกแต่ละคนอย่างชัดเจนและนัดวันที่จะไปตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

4. คณะผู้ประเมินภายนอกประสานสถานศึกษาเพื่อแจ้งกำหนดการเข้าตรวจเยี่ยมพร้อมจัดส่งแผนการตรวจเยี่ยมและขอความร่วมมือให้สถานศึกษาช่วยเตรียมสถานที่ในสถานศึกษา เพื่อให้ผู้ประเมินภายนอกสามารถใช้ปฏิบัติงานและมีโอกาสประชุมปรึกษาหารือกันอย่างเป็นอิสระและไม่รบกวนผู้อื่นในระหว่างการตรวจเยี่ยม

อนึ่งเพื่อให้การตรวจเยี่ยมสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะผู้ประเมินภายนอกต้องแจ้งให้สถานศึกษารับทราบกำหนดวัน และเวลาในการเข้าตรวจเยี่ยมกับสถานศึกษาล่วงหน้าก่อนเข้าประเมินไม่เกิน 2 สัปดาห์และไม่น้อยกว่า 1 สัปดาห์

ขั้นตอนที่ 2 ระหว่างการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา เป็นกิจกรรมการดำเนินงานที่คณะผู้ประเมินภายนอกต้องดำเนินการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. คณะผู้ประเมินภายนอกเดินทางไปยังสถานศึกษาตามกำหนดวัน เวลาที่ได้นัดหมายกับสถานศึกษาไว้ซึ่งกำหนดเวลาการตรวจเยี่ยมสถานศึกษาหนึ่งๆ มีกำหนดระยะเวลา 3 วัน

2. เมื่อเดินทางไปยังสถานศึกษาในวันแรก ให้มีการประชุมชี้แจงแก่คณะผู้บริหาร บุคลากรของสถานศึกษาและผู้ประสานงาน เพื่อให้รับทราบกระบวนการและวัตถุประสงค์ในการประเมิน/ตรวจเยี่ยม รวมทั้งแจ้งให้สถานศึกษาทราบเกี่ยวกับแผนและตารางการปฏิบัติงานของคณะผู้ประเมินภายนอก และการปฏิบัติงานของสถานศึกษาระหว่างการตรวจเยี่ยม การสัมภาษณ์ที่อาจมีลักษณะไม่เป็นทางการ (Informal) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการซักถามเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน

3. ระหว่างการตรวจเยี่ยม คณะผู้ประเมินภายนอกทำการประเมินคุณภาพสถานศึกษาตามมาตรฐาน ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินที่ สมศ.กำหนด รวมทั้งตามขอบข่ายและประเด็นที่ผู้ประเมินภายนอกกำหนดไว้เพิ่มเติมจากการวางแผนการประเมินก่อนเข้าตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

4. เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนแล้ว คณะผู้ประเมินภายนอกนำข้อค้นพบหรือข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาอภิปรายร่วมกันเพื่อวิเคราะห์ผลการประเมินตลอดจนเพื่อให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมที่สถานศึกษายอมรับได้ และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

5. นำเสนอผลการประเมินในภาพรวม และประเด็นข้อสังเกตต่างๆ ที่ได้จากการประเมินด้วยวาจาต่อผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นและให้โอกาสสถานศึกษาชี้แจงในกรณีที่สถานศึกษาเห็นว่าข้อมูลผลการประเมินและประเด็นข้อสังเกตยังไม่ถูกต้อง ไม่ชัดเจน หรือไม่ครอบคลุมในบางประเด็นตามข้อเท็จจริงหรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สถานศึกษาดำเนินงาน

การนำเสนอผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาด้วยวาจาในวันสุดท้ายของการประเมิน ผู้ประเมินภายนอกจะต้องนำเสนอผลการประเมินและประเด็นข้อสังเกตต่อองค์ประชุม** โดยการนำเสนอ คณะผู้ประเมินจะนำเสนอ จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา ข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษา ต่อหน่วยงานต้นสังกัด ฯลฯ

หมายเหตุ** ในการรับฟังผลประเมินด้วยวาจา สถานศึกษาต้องจัดให้มีองค์ประชุมซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร คณะครู บุคลากร ผู้แทนนักเรียน ผู้แทนผู้ปกครอง ตลอดจนผู้แทนชุมชน

6. สรุปผลการประเมินเพื่อนำข้อมูลไปเขียนรายงานการประเมินขั้นตอนที่ 3 หลังการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา เป็นกิจกรรมการดำเนินงานที่คณะผู้ประเมินภายนอกต้องดำเนินการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เมื่อเสร็จภารกิจในการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา คณะผู้ประเมินภายนอกร่วมกันจัดทำ (ร่าง) รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาจากข้อมูลหลักฐานต่างๆ ทั้งหมดที่รวบรวมได้

2. คณะผู้ประเมินภายนอกเสนอ (ร่าง) รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาต่อสถานศึกษาภายใน 20 วัน นับจากวันสุดท้ายของการประเมิน เพื่อให้สถานศึกษาพิจารณารับรอง (ร่าง) รายงานการประเมิน

3. สถานศึกษาพิจารณารับรอง (ร่าง) รายงานการประเมินภายใน 20 วันนับจากวันที่ได้รับและต้องแจ้งผลการพิจารณากลับไปยังผู้ประเมินภายนอกภายในระยะเวลาที่กำหนด หากเลยกำหนดเวลาดังกล่าวจะถือว่าสถานศึกษายอมรับ (ร่าง) รายงานการประเมิน โดยไม่มีข้อทักท้วง

ในกรณีที่สถานศึกษามีข้อทักท้วง ให้คณะผู้ประเมินภายนอกพิจารณาและดำเนินการตรวจสอบข้อมูลหลักฐานเพิ่มเติมจากสถานศึกษา เพื่อให้ (ร่าง) รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาถูกต้องตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ดังนี้

หากข้อทักท้วงและหลักฐานข้อมูลเพิ่มเติมของสถานศึกษามีความถูกต้อง ชัดเจน
เที่ยงตรง เชื่อถือได้ และมีเหตุผลมากกว่าข้อมูลใน (ร่าง) รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก
ให้คณะผู้ประเมินภายนอกปรับแก้ (ร่าง) รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา
ตามข้อทักท้วงของสถานศึกษาให้เรียบร้อยก่อนส่งรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของ
สถานศึกษาให้ สมศ. พร้อมทั้งแนบข้อทักท้วงและหลักฐานข้อมูลเพิ่มเติมของสถานศึกษา

แต่หากข้อทักท้วงและหลักฐานข้อมูลเพิ่มเติมของสถานศึกษามีความถูกต้อง ชัดเจน
ความเที่ยงตรง น่าเชื่อถือและมีเหตุผลน้อยกว่าข้อมูลใน (ร่าง) รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก
ให้คณะผู้ประเมินภายนอกส่งรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก พร้อมทั้งแนบข้อทักท้วง
หลักฐานข้อมูลเพิ่มเติมของสถานศึกษาให้ สมศ. เพื่อให้ สมศ. ดำเนินการตรวจสอบตาม
กระบวนการที่ สมศ. ต่อไป โดยผลของการพิจารณาของให้ถือเป็นที่สุด

4. คณะผู้ประเมินภายนอกจัดส่ง (ร่าง) รายงานการประเมินภายนอกที่ได้รับการรับรอง
จากสถานศึกษาให้ผู้ประเมินอภิมานภายนอกตามที่ สมศ. รับรองและกำหนดให้ทำหน้าที่ตรวจสอบ
ความถูกต้อง และรับรองรายงานเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของรายงานฯ พร้อมให้ข้อเสนอแนะ
ในการปรับแก้ไขรายงานการประเมิน

5. คณะผู้ประเมินภายนอกปรับแก้รายงานการประเมินภายนอก ตามข้อเสนอแนะของ
ผู้ประเมินอภิมานภายนอกพร้อมจัดส่งรายงานฉบับสมบูรณ์มายัง สมศ. ตามระยะเวลาที่กำหนดใน
สัญญาจ้างการประเมิน

6. สมศ. พิจารณารับรองรายงานและพิจารณารับรองมาตรฐานการศึกษา

7. สมศ. จัดส่งเล่มรายงานฉบับสมบูรณ์ให้กับสถานศึกษา

8. สมศ. เสนอรายงานการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาต่อคณะรัฐมนตรี
รัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงบประมาณเพื่อประกอบการพิจารณา
ในการกำหนดนโยบายทางการศึกษา รวมทั้งเผยแพร่รายงานดังกล่าวต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
และสาธารณชน

9. ในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาใดไม่ได้มาตรฐานตามที่กำหนด
สมศ. จะจัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุง
แก้ไขภายในเวลาที่กำหนด และเข้าสู่กระบวนการประเมินซ้ำภายในสองปีตามที่กำหนดไว้ใน
กฎกระทรวงฯ

สรุปได้ว่า กระบวนการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการ
ประเมิน 3 ขั้นตอน คือ ก่อนการตรวจเยี่ยม ระหว่างการตรวจเยี่ยม และหลังการตรวจเยี่ยม ซึ่งทั้ง
3 ขั้นตอนนี้มีความสำคัญและเชื่อมโยงกัน อันจะส่งผลต่อการประเมินคุณภาพภายนอกที่มี
ประสิทธิภาพ และผลการประเมินจะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด และ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำไปใช้พัฒนาสถานศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง

การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่มุ่งเน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาจึงมีแนวคิดและหลักการในการประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียนว่าผู้เรียนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพไม่ว่าจะศึกษาจากพื้นที่แห่งใดก็ตาม เพื่อให้เป็นไปตามอุดมการณ์และหลักการในการจัดการศึกษาดังกล่าว ซึ่งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2553 :

74-75) กล่าวถึง มาตรฐานการศึกษาของชาติ และมาตรฐานการศึกษาตามกฎกระทรวง ดังนี้

มาตรฐานการศึกษาของชาติ มี 3 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก

มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้

มาตรฐานการศึกษาตามกฎกระทรวง มี 4 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 2 การบริหารจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 3 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 4 การประกันคุณภาพภายใน

มาตรฐานและตัวบ่งชี้ในการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554 - 2558)

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ถือเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาที่สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2553 : 6-9) ได้กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ในการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการพัฒนาตัวบ่งชี้จำนวน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ และกลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม ให้สอดคล้องกับกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ข้อ 38 กำหนดให้สำนักงานทำการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาแต่ละแห่งตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และครอบคลุมหลักเกณฑ์ในเรื่องดังต่อไปนี้ คือ 1) มาตรฐานที่ว่าด้วยผลการจัดการศึกษาในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา 2) มาตรฐานที่ว่าด้วยการบริหารจัดการศึกษา 3) มาตรฐานที่ว่าด้วยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ 4) มาตรฐานที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพภายใน

การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเมินมาตรฐานตามกฎกระทรวงฯ ประกอบด้วย 3 กลุ่มตัวบ่งชี้ คือ กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน (8 ตัวบ่งชี้) กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ (2 ตัวบ่งชี้) และกลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม (2 ตัวบ่งชี้) มีจำนวนรวมทั้งหมด 12 ตัวบ่งชี้ ดังตาราง 1

ตาราง 1 กลุ่มตัวบ่งชี้เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

	ตัวบ่งชี้	มาตรฐานตามกฎกระทรวงฯ
กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน	1. ผู้เรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี	มาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษา
	2. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์	
	3. ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	
	4. ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น	
	5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน	
	6. ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	มาตรฐานที่ 3 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
	7. ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและการพัฒนาสถานศึกษา	มาตรฐานที่ 2 การบริหารจัดการศึกษา
	8. พัฒนาการของการประกันคุณภาพภายในโดยสถานศึกษาและต้นสังกัด	มาตรฐานที่ 4 การประกันคุณภาพภายใน
กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์	9. ผลการพัฒนาให้บรรลุตามปรัชญา ปณิธาน พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา	มาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษา
	10. ผลการพัฒนาตามจุดเน้นและจุดเด่นที่ส่งผลสะท้อนเป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา	

ตาราง 1 (ต่อ)

	ตัวบ่งชี้	มาตรฐานตามกฎ กระทรวงฯ
กลุ่มตัวบ่งชี้ มาตรการส่งเสริม	11. ผลการดำเนินการ โครงการพิเศษเพื่อส่งเสริมบทบาทของสถานศึกษา	มาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษา
	12. ผลการส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษาเพื่อยกระดับมาตรฐาน รักษามาตรฐานและพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา	มาตรฐานที่ 2 การบริหารจัดการศึกษา

ที่มา : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2553 : 8 - 9)

ตาราง 2 การเปรียบเทียบมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาตามกฎกระทรวง มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2553 กระทรวงศึกษาธิการ และมาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม

มาตรฐานการศึกษาของชาติ	มาตรฐานตามกฎกระทรวง	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2553 กระทรวงศึกษาธิการ (ประกอบด้วย 15 มาตรฐาน)	มาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (ประกอบด้วย 12 ตัวบ่งชี้หลัก)
มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะ ของคนไทยที่ พึงประสงค์ ทั้งในฐานะ พลเมืองและ พลโลก	มาตรฐานที่ 1 ผลการจัด การศึกษา	ด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีสุขภาพที่ดีและมีสุนทรียภาพ มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	ตัวบ่งชี้พื้นฐาน ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้เรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้เรียนมีความใฝ่รู้และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ตาราง 2 (ต่อ)

มาตรฐานการศึกษาของชาติ	มาตรฐานตามกฎกระทรวง	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2553 กระทรวงศึกษาธิการ (ประกอบด้วย 15 มาตรฐาน)	มาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (ประกอบด้วย 12 ตัวบ่งชี้หลัก)
		<p>มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติ สมเหตุสมผล</p> <p>มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต</p>	<p>ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น</p>
		<p>มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร</p>	<p>ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน</p>
		<p>ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา</p> <p>มาตรฐานที่ 14 การพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นที่กำหนดขึ้น</p>	<p>ตัวบ่งชี้ที่ 9 ผลการพัฒนาให้บรรลุตามปรัชญา ปณิธาน พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา</p> <p>ตัวบ่งชี้ที่ 10 ผลการพัฒนาตามจุดเน้นและจุดเด่นที่ส่งผลสะท้อนเป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา</p>

ตาราง 2 (ต่อ)

มาตรฐานการศึกษาของชาติ	มาตรฐานตามกฎกระทรวง	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2553 กระทรวงศึกษาธิการ (ประกอบด้วย 15 มาตรฐาน)	มาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (ประกอบด้วย 12 ตัวบ่งชี้หลัก)
		<p>ด้านมาตรการส่งเสริม</p> <p>มาตรฐานที่ 15 การจัดกิจกรรมตามนโยบายจุดเน้น</p> <p>แนวทาง การปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาและส่งเสริมสถานศึกษาให้ยกระดับคุณภาพสูงขึ้น</p>	<p>ตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม</p> <p>ตัวบ่งชี้ที่ 11 ผลการดำเนินการโครงการพิเศษเพื่อส่งเสริมบทบาทของสถานศึกษา</p> <p>ตัวบ่งชี้ที่ 12 ผลการส่งเสริมเพื่อพัฒนาสถานศึกษาเข้าสู่มาตรฐาน ยกระดับมาตรฐาน และรักษามาตรฐาน เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา</p>
<p>มาตรฐานที่ 2</p> <p>แนวการจัดการศึกษา</p>	<p>มาตรฐานที่ 3</p> <p>การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ</p>	<p>ด้านการจัดการศึกษา</p> <p>มาตรฐานที่ 7 ครูปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล</p>	<p>ตัวบ่งชี้พื้นฐาน</p> <p>ตัวบ่งชี้ที่ 6 ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ</p>
	<p>มาตรฐานที่ 2</p> <p>การบริหารจัดการศึกษา</p>	<p>ด้านการจัดการศึกษา</p> <p>มาตรฐานที่ 8 ผู้บริหารปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล</p> <p>มาตรฐานที่ 9 คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง</p>	<p>ตัวบ่งชี้พื้นฐาน</p> <p>ตัวบ่งชี้ที่ 7 ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและการพัฒนาสถานศึกษา</p>

ตาราง 2 (ต่อ)

มาตรฐานการศึกษาของชาติ	มาตรฐานตามกฎกระทรวง	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2553 กระทรวงศึกษาธิการ (ประกอบด้วย 15 มาตรฐาน)	มาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (ประกอบด้วย 12 ตัวบ่งชี้หลัก)
		<p>ชุมชนปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล</p> <p>มาตรฐานที่ 10 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน</p> <p>มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ</p>	
มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้		<p>ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้</p> <p>มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการสร้าง ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้</p>	
	มาตรฐานที่ 4 การประกันคุณภาพภายใน	<p>ด้านการจัดการศึกษา</p> <p>มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง</p>	<p>ตัวบ่งชี้พื้นฐาน</p> <p>ตัวบ่งชี้ที่ 8 พัฒนาการของการประกันคุณภาพภายในโดยสถานศึกษาและต้นสังกัด</p>

ที่มา : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2553 : 74-75) และ
โสภณ ชัยพีเชอร์ (2554 : 52-55)

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความเชื่อมโยงสอดคล้องกันระหว่างมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับ จะเห็นได้ว่ามีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกันในทุกมิติ แม้ในส่วนของ การประเมินคุณภาพ หน่วยงานต้นสังกัดยังใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเครื่องมือประเมินคุณภาพ เพื่อเติมเต็มให้ส่วนที่ควรพัฒนาที่ด้อยภายในสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกได้อย่างมั่นใจ

แนวคิดและทิศทางในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
จากการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อย 1 ครั้ง ในทุกรอบ 5 ปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้ายจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งปัจจุบันอยู่ในช่วงระยะเวลาของการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2553 : 5) ได้กล่าวถึง แนวคิดและทิศทางในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ 6 ประการ คือ

1. ประเมินอิงเกณฑ์ตามจุดเน้นของสถานศึกษา
2. ประเมินคุณภาพภายนอกจากผลการจัดการศึกษาเป็นหลัก ตามมาตรา 51 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยให้น้ำหนักร้อยละ 80 และใช้ข้อมูลเฉลี่ยย้อนหลัง 3 ปี
3. ประเมิน โดยวิธีการและข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยพิชญพิจารณ์ (Peer Review)
4. ประเมิน โดยการยื่นชั้นรายงานการประเมินตนเองที่ถูกต้องเชื่อถือได้ เพื่อกระตุ้นให้การประกันคุณภาพภายในมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น
5. ประเมินในเชิงกระบวนการ โดยให้น้ำหนักร้อยละ 20 และให้ความสำคัญกับคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา คุณภาพครู เครื่องมืออุปกรณ์ คุณภาพและความพร้อมของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การบริหารจัดการที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน และการประกันคุณภาพภายใน
6. ลดจำนวนตัวบ่งชี้และจำนวนมาตรฐานสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก โดยถ่ายโอนตัวบ่งชี้และมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยนำเข้าและกระบวนการให้อยู่ในระบบการประกันคุณภาพภายใน

การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาเพื่อรับการประเมินภายนอก

ในการเตรียมความพร้อมก่อนรับการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษาควรมีการเตรียมการในเรื่องต่าง ๆ ให้พร้อมตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ ดังที่ วิโรจน์ ศรีโกศา และ พิระ รัตนวิจิตร (2544 : 8 - 9) กล่าวไว้ว่า การประเมินภายนอกที่มีผู้ประเมิน คือ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือบุคคลหรือหน่วยงานที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง

ซึ่งการประเมินภายนอกสถานศึกษาทุกแห่งต้องรับการประเมินภายนอกหนึ่งครั้งในทุกห้าปีนับแต่การประเมินภายนอกครั้งสุดท้าย ซึ่งในการประเมินของคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายนอก โรงเรียนมีความจำเป็นต้องเตรียมหลักฐานเอกสารเพื่อรองรับการประเมินให้พร้อมสำหรับการตรวจสอบของคณะกรรมการ หลักฐานและเอกสารต่างๆ จะเป็นเครื่องชี้ว่าสถานศึกษาได้มีการดำเนินงาน โดยบรรลุคุณภาพของมาตรฐานนั้น ๆ แล้ว

ส่วน ชรินทร์ มั่งคั่ง (2550 : 173 - 174) กล่าวถึง การประเมินคุณภาพการศึกษา มีความสำคัญกับสถานศึกษามาก เพราะการประเมินนั้นเป็นการรับรองสถานศึกษาว่ามีคุณภาพหรือไม่ ดังนั้นสถานศึกษาต้องมีการเตรียมตัวเป็นอย่างดี กลุ่มงานส่งเสริมพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้เสนอแนวทางที่สถานศึกษาควรจะต้องเตรียมการเพื่อรับการประเมินจากภายนอกไว้ดังนี้

1. ศึกษารูปแบบและวิธีการในการประเมินคุณภาพการศึกษาจากภายนอก
2. ศึกษาข้อเสนอแนะของ สมศ. ที่เสนอแนะไว้ในรายงานการประเมินสถานศึกษา
3. นำผลการศึกษาในข้อที่ 1 และข้อที่ 2 มาวิเคราะห์เพื่อนำข้อมูลมาวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา
4. มีการสร้างความรู้ ความเข้าใจร่วมกันให้กับคณะครู และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ให้เกิดความตระหนัก ความเข้าใจที่จะร่วมมือกันในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีพัฒนาการตามเกณฑ์ที่ สมศ. กำหนด เช่น จัดประชุม อบรม สัมมนาหรือจัดทำเอกสารเผยแพร่
5. มีการนำภาคีเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างหลากหลายและต่อเนื่อง เช่น ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนสนับสนุนด้านงบประมาณในการจัดทำโครงการ กิจกรรมที่แก้ปัญหาในประเด็นที่เป็นจุดพัฒนาของสถานศึกษา
6. มีการนำนวัตกรรมและวิธีการที่ทันสมัยมาเป็นยุทธศาสตร์การดำเนินการระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เช่น โครงการ โรงเรียนในฝัน โครงการระบบดี โรงเรียนมีคุณภาพ ซึ่งได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

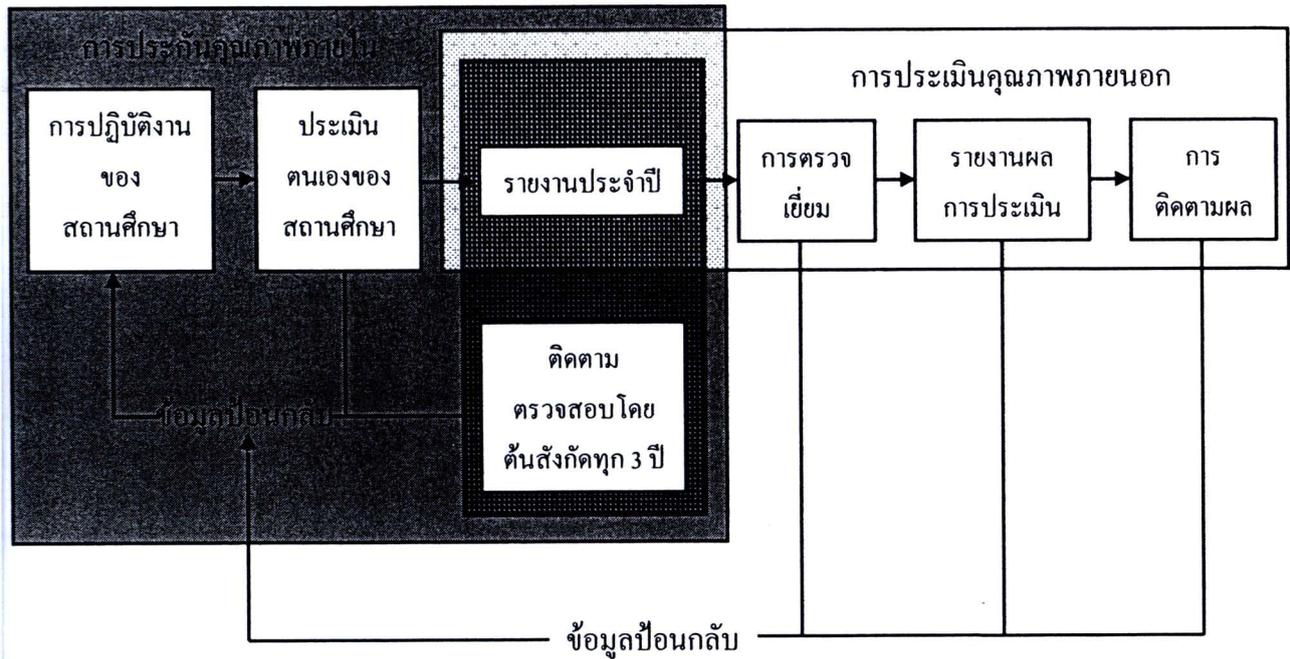
การเตรียมความพร้อมก่อนรับการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษาจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร โดยสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพและสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับคณะครูและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และจัดเตรียมหลักฐานเอกสารตามเกณฑ์มาตรฐานตัวบ่งชี้ที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) กำหนด เพื่อให้มีความพร้อมในการรับการประเมินคุณภาพภายนอก

ความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอก

การประกันคุณภาพการศึกษามีแนวคิดอยู่บนพื้นฐานของการ “ป้องกัน” เพื่อไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพและผลผลิตที่ไม่มีคุณภาพของสถานศึกษา ดังนั้นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาย่อมส่งผลโดยตรงกับการประเมินคุณภาพภายนอก

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2553 : หน้า 3-4) ตามมาตรา 48 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ระบุว่า “ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง” ในขณะที่มาตรา 49 ของพระราชบัญญัติฉบับเดียวกันระบุถึงการประเมินคุณภาพภายนอกไว้ว่า “ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์การมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอกและทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา”

ดังนั้นการประกันคุณภาพการศึกษาภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาปกติที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการควบคุมดูแลปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพ มีการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ระบบการประกันคุณภาพภายในต้องคำนึงถึงปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิตหรือผลลัพธ์ (Output / Outcome) ซึ่งต่างจากการประเมินคุณภาพภายนอกที่เน้นการประเมินผลการจัดการศึกษา ความเชื่อมโยงระหว่างการประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอกจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยได้เชื่อมโยงให้เห็นจากแผนภูมิ 2

แผนภูมิ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายในกับประเมินคุณภาพภายนอก

ที่มา : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2553 : 4)

เมื่อสถานศึกษามีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในแล้ว จำเป็นต้องจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ซึ่งเป็นผลจากการประกันคุณภาพภายในหรือเรียกว่า รายงานการประเมินตนเอง เพื่อนำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เอกสารดังกล่าวจะเป็นเอกสารเชื่อมโยงระหว่างการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา การติดตามตรวจสอบโดยต้นสังกัด และการประเมินคุณภาพภายนอก โดย สมศ. ดังนั้นสถานศึกษาจำเป็นต้องจัดทำรายงานการประเมินตนเองที่มีความลุ่มลึก สะท้อนภาพที่แท้จริงของสถานศึกษาในทุกองค์ประกอบคุณภาพ

สอดคล้องกับ ชรินทร์ มั่งคั่ง (2550 : 13) ที่กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายในกับการประกันคุณภาพภายนอกจะเชื่อมโยงกันด้วยมาตรฐานการศึกษา ซึ่งมาตรฐานการศึกษานี้มีความสอดคล้องกับสิ่งที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 การประกันคุณภาพภายใน เป็นกระบวนการติดตาม ตรวจสอบและพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานที่สถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการตามกรอบของหน่วยงานต้นสังกัด โดยเน้นปัจจัยนำเข้า (input) และกระบวนการ (process) โดยสถานศึกษาต้องจัดทำรายงานประจำปีเสนอ

ต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก ส่วนการประกันคุณภาพภายนอกเป็นงานที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กับการประกันคุณภาพภายใน เป็นการตรวจสอบเบื้องต้นจากรายงานประจำปีและรายงานอื่นๆ อันเป็นผลจากการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตรวจสอบข้อมูลเอกสาร หลักฐาน และตรวจเยี่ยมสถานศึกษา โดยจะเน้นการประเมินผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) ของคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในด้านต่างๆ ซึ่งดำเนินการโดย “ผู้ประเมินภายนอก” ที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ให้การรับรอง

การดำเนินการประกันคุณภาพต้องอาศัยการประเมิน เป็นกลไกสำคัญด้วยการใช้ทั้งการประเมินคุณภาพภายในและภายนอก โดยการประเมินคุณภาพภายในใช้บุคลากรของสถานศึกษาและต้นสังกัดจะช่วยให้ได้สารสนเทศและพัฒนาระบบการประเมินของสถานศึกษา ส่วนการประเมินคุณภาพภายนอกดำเนินการโดยหน่วยงานกลางที่เป็นอิสระ (สมศ.) เพื่อช่วยให้ได้สารสนเทศจากการตรวจสอบยืนยันตามสภาพจริง นำมาปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษา และรายงานผลต่อสาธารณชน

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความต้องการ

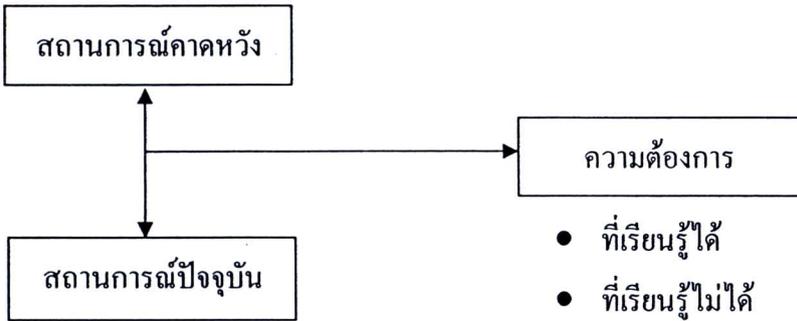
ความหมายของการประเมินความต้องการหรือความต้องการจำเป็น (Needs Assessment)

การประเมินความต้องการเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญในการวางแผนการดำเนินงานของ โครงการ และมีผู้ให้ความหมายไว้หลายความหมาย ดังนี้

สุวิมล ตรีภานันท์ (2544 : 9) กล่าวว่า การประเมินความต้องการ (Needs Assessment) เป็นการประเมินความต้องการขององค์กรหรือกลุ่มสังคม เพื่อนำมาทำนโยบาย แผนงาน หรือโครงการใดๆ เป็นการประเมินก่อนเริ่มทำแผนหรือทำโครงการ เป็นการประเมินความต้องการในพื้นที่ก่อนที่จะจัดโครงการต่าง ๆ เข้าสู่พื้นที่ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องระหว่างโครงการที่จัดขึ้นกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่

สุวิมล ว่องวานิช (2542) อ้างถึงความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็นของ Witkin, B.R. & Altschuld, J.W. ว่าหมายถึง กระบวนการเชิงระบบซึ่งมีจุดมุ่งหมาย เพื่อจัดลำดับความสำคัญ ซึ่งการจัดลำดับความสำคัญนี้ขึ้นอยู่กับกระบวนการระบุความต้องการจำเป็น และทำการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาโครงการหรือองค์กร และการจัดสรรแหล่งสนับสนุนหรือทรัพยากร

อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์ (2554) กล่าวถึง “การเปรียบเทียบสถานการณ์ปัจจุบันและสถานการณ์ที่คาดหวัง จะให้เห็นช่องว่างระหว่างสองสถานการณ์ ซึ่งเรียกว่า ความต้องการ”

แผนภูมิ 3 การประเมินความต้องการทางการศึกษาหรือการเรียนรู้

ที่มา : อนุรักษ์ ปัญญาวิวัฒน์ (2554, “ไข่มุกแดง” กับความเข้มแข็งของชุมชน)

การประเมินความต้องการทางการเรียนรู้เกิดจากการเปรียบเทียบสถานการณ์ที่คาดหวังในช่วงเวลาข้างหน้าระยะหนึ่งกับสถานการณ์ปัจจุบัน แล้วนำมาหาความแตกต่างกัน ถ้าหากสถานการณ์ที่คาดหวังมีค่าหรืออยู่ในสถานะที่สูงเกินกว่าสถานการณ์ปัจจุบันอาจแปลความได้ว่ามีความต้องการทางการเรียนรู้ แต่ในทางกลับกัน ถ้าหากสถานการณ์ปัจจุบันมีค่าสูงกว่าที่คาดหวังไว้ ช่องว่างที่เกิดขึ้นอาจแปลความได้เป็นความพร้อม

ความต้องการไม่ใช่ปัญหา ไม่ใช่วิธีการที่จะนำผู้เรียนไปสู่จุดหมายปลายทางเพื่อเติมเต็มในส่วนที่ขาด แต่เป็นเพียงส่วนที่ขาดหายไปที่บุคคลจักต้องขวนขวายหาความรู้มาเติมเต็ม ความต้องการน่าจะมี 2 ชนิด คือ ความต้องการที่เรียนรู้ได้ (Learning Needs) กับความต้องการที่เรียนรู้ไม่ได้ (Non-Learning Needs) ซึ่งหน้าที่ของนักการศึกษาต่อเนื่องที่จะต้องช่วยกันกับผู้เรียน จำแนกความต้องการที่เรียนรู้ไม่ได้ เช่น อยากรวย อยากมีความสุข และอยากให้ชุมชนมีสันติภาพ เป็นต้น แล้วแปลงเป็นความต้องการที่เรียนรู้ได้

จากความหมายการประเมินความต้องการ สรุปได้ว่า การประเมินความต้องการเป็นกิจกรรมสำคัญในการเตรียมการวางแผน โครงการเพื่อการทำกิจกรรม โครงการให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการและตรวจสอบว่าปัญหาต่าง ๆ ที่โครงการกำลังวางแผนหาทางแก้ไขนั้นมีอยู่จริงและมากพอ เพื่อการจัดกิจกรรมจะ ได้ตอบสนองตอบตรงกับความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มเป้าหมาย

ส่วนวิธีการประเมินความต้องการนั้นมีหลายวิธี วิธีที่นิยมใช้กันและง่ายที่สุด คือ การตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ซึ่งข้อมูลที่ได้จะแสดงให้เห็นถึงจำนวนร้อยละของคำตอบในแต่ละข้อความ เพราะจะทำให้เห็นว่าความต้องการจะออกมาในลักษณะใดและจะสามารถ

ทำความเข้าใจความต้องการและกำหนดวิธีการ/กิจกรรมเหล่านั้นได้ โดยข้อความเหล่านั้นจะเขียนขึ้นตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เครื่องมือที่ใช้ในการวัดความต้องการ โดยใช้ภาษาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ไม่อ้อมค้อม เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแสดงออกได้เต็มที่และกำหนดระดับความต้องการจากมากไปหาน้อยหรือน้อยไปหามาก

จุดมุ่งหมายและความสำคัญของการประเมินความต้องการจำเป็น

การประเมินความต้องการจำเป็น เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการวางแผนและวางโครงการซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของการประเมินเชิงระบบ นักการประเมินความต้องการจำเป็นได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็นไว้ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน

คมศร วงษ์รักษา (2540) ได้อ้างถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็นตามแนวคิดของ Suarez ว่า จุดมุ่งหมายนี้จะเป็นจุดมุ่งหมายในรูปผลที่ได้จากการประเมินความต้องการจำเป็น โดย Suarez อธิบายว่า จุดมุ่งหมายที่เป็นพื้นฐานสำคัญของการประเมินความต้องการจำเป็นมีอยู่ 4 ประการ คือ

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อการวางแผน ซึ่งจะส่งผลในการจำแนกเป้าหมาย การตัดสินใจถึงขอบเขตของเป้าหมายว่าจะทำได้แค่ไหน
2. เพื่อเป็นการตรวจวิเคราะห์ หรือการจำแนกแยกแยะปัญหา หรือหาจุดอ่อนของสิ่งที่ศึกษา อันจะทำให้การวางแผนเป็นไปอย่างเหมาะสม
3. เพื่อใช้ส่วนประกอบสำหรับการประเมินหลาย ๆ รูปแบบ
4. เพื่อนำไปใช้กับการรับรองสถาบันการศึกษา เช่น การประเมินผลผลิตในเรื่องของนักศึกษา ผลการประเมินชนิดนี้นำไปจำแนกความพยายามทางการศึกษาของโรงเรียน หรือระบบโรงเรียนว่าเกิดประสิทธิผลหรือไม่ และยังใช้จำแนกขอบเขตวิชา หรือสถานที่ตั้ง ซึ่งสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษามีน้อย

คมศร วงษ์รักษา (2540) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็นตามแนวคิดของ Wiener R.L. and Others ว่าจุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็นจำแนกตามวิธีการที่ใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็นซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 3 ประการ คือ

1. เพื่อสำรวจความคิดเห็นโดยทั่วไปเกี่ยวกับการให้บริการหรือความต้องการจำเป็นด้านให้บริการจากหลาย ๆ ส่วนของหน่วยงานในชุมชน เช่น ผู้จัดการงานบริการ ผู้บริโภคและผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น ปัญหาในการรวบรวมข้อมูลสำหรับวิธีนี้คือ ตัวแทนที่แสดงความคิดเห็นไม่ให้ความจริงที่ชัดเจน อย่างไรก็ตามวิธีนี้ถือว่าเป็นวิธีเบื้องต้นในการสร้างเครื่องมือประเมินที่จะให้ได้ภาพรวมของปัญหาที่ค่อนข้างสมบูรณ์ และนำไปสู่การประเมินสาธารณะที่ดี

2. เพื่อสำรวจความคิดเห็น โดยตรงจากผู้ใช้บริการ เป็นการสำรวจบุคคลแต่ละคนและสำรวจครอบครัวเพื่อให้ทราบถึงความต้องการของเขา

3. เพื่อกำหนดความต้องการจำเป็นผ่านกระบวนการทางสถิติ ซึ่งวิธีนี้อาจมีข้อผิดพลาดในเรื่องของจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมากเกินไป เช่น ความต้องการจำเป็นของคนในชุมชน ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างมีคนพิการอยู่มากจึงทำให้ได้ข้อมูลที่คลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง โดยปกติการประเมินความต้องการจำเป็นต้องใช้วิธีการหลากหลายวิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและสมบูรณ์ตรงตามสภาพจริง

สุวิมล ว่องวานิช (2541 : 45) กล่าวว่า การประเมินความต้องการจำเป็น เป็นกระบวนการวิเคราะห์เชิงระบบ (systematic approach) ในการวิเคราะห์ช่องว่าง หรือความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่ต้องการ จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการประเมินความต้องการจำเป็น ก็เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมาจัดลำดับความสำคัญ และกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา ข้อมูลที่ได้จะมีคุณค่าสามารถใช้เป็นเกณฑ์และแนวทางเพื่อจัดทำนโยบาย และการตัดสินใจวางแผนงานของบุคคลในหน่วยงาน หรือองค์กรสำหรับการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร ผู้ปฏิบัติงาน และทรัพยากร ทำให้การวางแผนงานและการดำเนินงานตรงกับเป้าหมายและความต้องการของบุคคลทุกฝ่ายในแผนงานนั้น ๆ เพราะหากทราบภายหลังว่าจุดมุ่งหมายของโครงการนั้น ไม่ได้ตรงกับความต้องการของเจ้าของโครงการก็จะเป็นการสูญเปล่าทั้งทรัพยากร เพราะผลที่ได้ไม่สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาให้ดีขึ้นได้

สรุปได้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็น มีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนและวิเคราะห์การทำงานของหน่วยงาน การพัฒนาบุคลากร การฝึกอบรม การประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงความต้องการจำเป็นที่แท้จริง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาได้ศึกษางานที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อรองรับการประเมินภายนอกของสถานศึกษา ดังนี้

จุไร ตนานนท์ (2543) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการประเมินคุณภาพภายในโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า ผู้บริหารและครูวิชาการเห็นว่าโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ได้ศึกษาเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยา มีการประชุมก่อนเปิดภาคเรียน มีการประเมินการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการประเมินการบริหารงานในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ได้ประเมินการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตรอย่างเป็นระบบ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในชีวิตจริง โรงเรียนได้พัฒนาให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ให้นักเรียนพัฒนาตนตามวิถีทางประชาธิปไตย พัฒนาให้นักเรียนมีคุณธรรม ตลอดจนพัฒนาให้นักเรียนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ผู้บริหารและครูวิชาการ เห็นว่าการประเมินยังไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากกรรมการการศึกษาและครูเท่าที่ควร บุคลากรที่เกี่ยวข้องยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับการประเมินคุณภาพและเกณฑ์การประเมินยังขาดตัวบ่งชี้ที่เป็นเกณฑ์มาตรฐาน

ชัย ปองเสงี่ยม (2543) ได้ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง สรุปได้ว่า คุณภาพการศึกษา การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา จะสำเร็จได้ดีขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพการดำเนินงานของครู ผู้บริหาร โรงเรียน ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก ถ้าดำเนินการอย่างจริงจังและเป็นระบบ ตระหนักถึงการดำเนินการพัฒนาคุณภาพ ย่อมส่งผลให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพ

สงกรานต์ เดชปัญญา (2543) ศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของครูและผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนรับรู้และเข้าใจในเรื่องความรู้พื้นฐานตามหลักสูตรแต่ละระดับการศึกษา การจัดสิ่งแวดล้อม บรรยากาศการเรียนการสอน ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จ ความเคลื่อนไหวการพัฒนาการศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดทำแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ตลอดจนเรื่องการประเมินมาตรฐานการบริหารโรงเรียนและมาตรฐานการเรียนการสอน ส่วนครูผู้สอนรับรู้และเข้าใจในเรื่องการจัดการเรียนการสอน โดยปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่ดี แนวการจัดกิจกรรมกับนักเรียนเป็นสำคัญ และการนำผลจากการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงงานให้ดีขึ้น

ขณะเดียวกัน สุวิมล ว่องวาณิช (2543) ได้ทำการวิจัยและพัฒนากระบวนการประเมินผลภายในสถานศึกษา พบว่า ครูอาจารย์ร้อยละ 88 รับรู้เรื่องมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ครูอาจารย์ร้อยละ 95 ยินดีและเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายในและพร้อมที่จะเรียนรู้วิธีการทำการประเมินผลภายใน โดยเนื้อหาสาระที่ครูมีความต้องการจำเป็นต้องได้รับการพัฒนามากที่สุดใน 3 ลำดับแรก คือ การแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล การสร้างเครื่องมือ และการวิเคราะห์ข้อมูล มีข้อเสนอแนะให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้และจัดทำเอกสารหรือคู่มือการประเมินผลภายใน

ปีต่อมา วิมลวรรณ รชตะไพโรจน์ (2544) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารและครูในโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา ในจังหวัดลำพูน พบว่า ภาพรวมผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากและมีความเห็นมากที่สุดในด้านดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ทำให้โรงเรียนพัฒนาขึ้น

อย่างเป็นระบบ ในด้านการยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับจำเป็นต้องมีการจัดการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา และในด้านการทำงานเป็นทีมเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา และระดับความรู้ความเข้าใจของผู้บริหาร โรงเรียน และครูผู้สอน มีระดับไม่สูงและมีความแตกต่างกันในระดับความรู้ความเข้าใจของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน โดยผู้บริหาร โรงเรียนมีระดับความรู้ความเข้าใจดีกว่าครูผู้สอน จะเห็นได้ว่าระดับความรู้ความเข้าใจของผู้บริหารและครูผู้สอนต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาใน โรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา จังหวัดลำพูน

ทวี มั่นตรง (2545) ได้ศึกษาถึงแนวทางดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียน มีการปฏิบัติสูงสุดด้านปัจจัยคือการ จัดเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมินผลโรงเรียนอย่างเป็นระบบ การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ประเด็นที่ไม่ได้ปฏิบัติคือ การนำเสนอผลการวิเคราะห์ การประมวลผลข้อมูล จุดแข็ง จุดอ่อนของ โรงเรียน การวิเคราะห์การใช้งบประมาณในโครงการต่างๆ ที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของโรงเรียนด้านกระบวนการ มีการจัดระบบการบริหารงานที่ชัดเจน มีการมอบหมายงานให้บุคลากรตรงกับความรูความสามารถ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 การปรับปรุงบรรยากาศสิ่งแวดล้อม ประเด็นที่ไม่ได้ปฏิบัติคือการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู การจัดนิทรรศการทางวิชาการเสนอผลงานต่อผู้ปกครองและชุมชน และด้านผลผลิต มีการจัดทำเอกสารงานธุรการในชั้นเรียนที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนครบถ้วน การจัดทำแฟ้มข้อมูลของโรงเรียนที่เป็นระบบครบทุกงาน และการให้บริการเอกสารเกี่ยวกับหลักสูตรแก่ครู ประเด็นที่ไม่ได้ปฏิบัติคือ การจัดทำศูนย์หลักสูตรและ มีครูทำหน้าที่บริการเอกสารหลักสูตรให้แก่คณะครู การประเมินผลการใช้หลักสูตรของโรงเรียน

ความพร้อมในการรับการประเมินผลภายในและการประเมินผลภายนอก เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียน พบว่ามีการปฏิบัติสูงสุด ด้านปัจจัย คือ การพัฒนาผู้บริหารให้มีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถ พัฒนาหลักสูตร จัดทำแผนการสอน และกระบวนการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านกระบวนการคือ การปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ โรงเรียน การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่ม การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้บุคลากรในสถานศึกษา ชุมชน องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาร่วมกัน และด้านผลผลิต คือ การดำเนินการให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทาง

การเรียนในกลุ่มประสบการณ์ที่สำคัญไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน สามารถใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้ต่าง ๆ และสื่อต่าง ๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน มีความขยัน อดทน ละเอียดรอบคอบในการปฏิบัติงาน พัฒนางาน สามารถทำงานอย่างมีความสุข และภูมิใจในผลงานของตนเองและทำงานเป็นทีม มีความชื่นชม ภูมิใจ และสามารถร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬาอย่างมีความสุข มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ การพัฒนา เสริมสร้างให้นักเรียนมีน้ำหนักส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมอนามัย และการพัฒนา เสริมสร้างนักเรียนมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน

แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนด้านปัจจัยคือ ควรจัด อบรม ประชุมสัมมนาให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา มีคณะกรรมการประกัน คุณภาพการศึกษาของ โรงเรียน ควรแสวงหางบประมาณจากชุมชนหรือหน่วยงานเอกชน มีการ จัดลำดับความสำคัญของโครงการในการปฏิบัติ และวางแผนการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนด้านกระบวนการ ควรมีการวางแผนร่วมกันในโรงเรียน มีการแบ่งงานมอบหมายงานตรง ตามความรู้ความสามารถแต่ละบุคคล นิเทศ ติดตามงานอย่างเป็นระบบ ควรจัดอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การทำวิจัยในชั้นเรียน ควรมีการพัฒนาศักยภาพครูในงานที่รับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง มีการประสานงานกับชุมชนให้เข้ามา มีส่วนร่วมสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านผลผลิตควรจัดทำเอกสารที่สำคัญ สำหรับการประเมินคุณภาพการศึกษา ควรจัดทำข้อมูลสารสนเทศให้เป็นระบบ นำเครื่องคอมพิวเตอร์ (Computer) มาดำเนินการจัดเก็บข้อมูล ควรจัดประชุมร่วมกันในการจัดทำเอกสารคู่มือต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาการสอนและการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

ส่วน บพิตร วิทยาวิโรจน์ (2545) ที่ศึกษาความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การประกันคุณภาพ การศึกษาทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย มีความพร้อม แต่พบกับปัญหา และอุปสรรค คือ ด้านปัจจัย โรงเรียนขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีที่ทันสมัย และขาดแคลนงบประมาณ ส่วนด้านกระบวนการ คือ ครูขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียน การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านผู้เรียน คือ ผู้เรียนมีฐานะยากจน

ในขณะที่ ประมวล พลอยกมลชูณห์ (2545) ได้ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพ การศึกษาในโรงเรียนการศึกษาพิเศษจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า โรงเรียน ด้านการวางแผน การจัดทำ ธรรมนูญโรงเรียน มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี มีการจัดตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา และ มีการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน มีการจัดการเรียน การสอนที่เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน ครูมีการใช้สื่อนวัตกรรมประกอบการเรียนการสอน

สำหรับการประเมินตนเองมีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานของสถานศึกษาประจำปี แต่ยังคงขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา

ส่วน เอนก ตาเจริญเมือง (2547) ศึกษาสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า โดยภาพรวม การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนด้านการเตรียมความพร้อมของบุคลากร พบว่า บุคคลที่เห็นว่ามีสำคัญในการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนคือผู้บริหาร โรงเรียน ส่วนปัญหาพบว่า บุคลากรในสถานศึกษายังไม่เข้าใจขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ด้านการดำเนินการวางแผนจากการศึกษา พบว่า มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศและนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจและทิศทางในการจัดการศึกษา และนำมาจัดเป็นแผนปฏิบัติงานประจำปีโดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ส่วนปัญหาในการดำเนินการวางแผน พบว่า บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องยังขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผน ข้อมูลที่นำมาใช้ในการวางแผนไม่เพียงพอ ด้านการรายงานผลจากการศึกษา พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีต่อต้นสังกัดและสาธารณชน ส่วนปัญหาในการรายงานผลการศึกษา พบว่า การจัดทำรายงานไม่ถูกต้องความเป็นจริง

ขณะที่ วันทนี อินทร์บุรี (2548) ได้ศึกษาความพร้อมและปัญหาการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ในการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอก ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมของการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีความพร้อมอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ทั้งในด้านผู้เรียน ด้านผู้บริหารและด้านครู ส่วนสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อเสนอแนะดังนี้ ด้านผู้เรียน ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ นักเรียนมีอิสระทางความคิดจึงแสดงออกทางพฤติกรรมมากเป็นพิเศษ ส่งผลให้ขาดระเบียบวินัยในชั้นเรียน ข้อเสนอแนะ ผู้สอนควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ไปพร้อมกับกิจกรรมและเข้มงวดในเรื่องระเบียบวินัย ส่วนด้านผู้บริหาร ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ผู้บริหารไม่นำความคิดเห็นของบุคลากรส่วนใหญ่ตัดสินใจแก้ปัญหา ไม่มีเวลาพบปะนักเรียนและขาดการวางแผนในการปฏิบัติงาน ข้อเสนอแนะ ผู้บริหารควรใช้หลัก PDCA ในการบริหารเพื่อพัฒนาองค์กรและควรให้ขวัญกำลังใจแก่บุคลากรในการปฏิบัติงาน และด้านครู ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ครูยังขาดการสนับสนุนให้พัฒนาตนเองด้านวิชาการอย่างต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะควรมีการพัฒนาศักยภาพของผู้สอน โดยส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาทั้งด้านการเข้ารับการอบรมทางวิชาการ และอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลมาจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

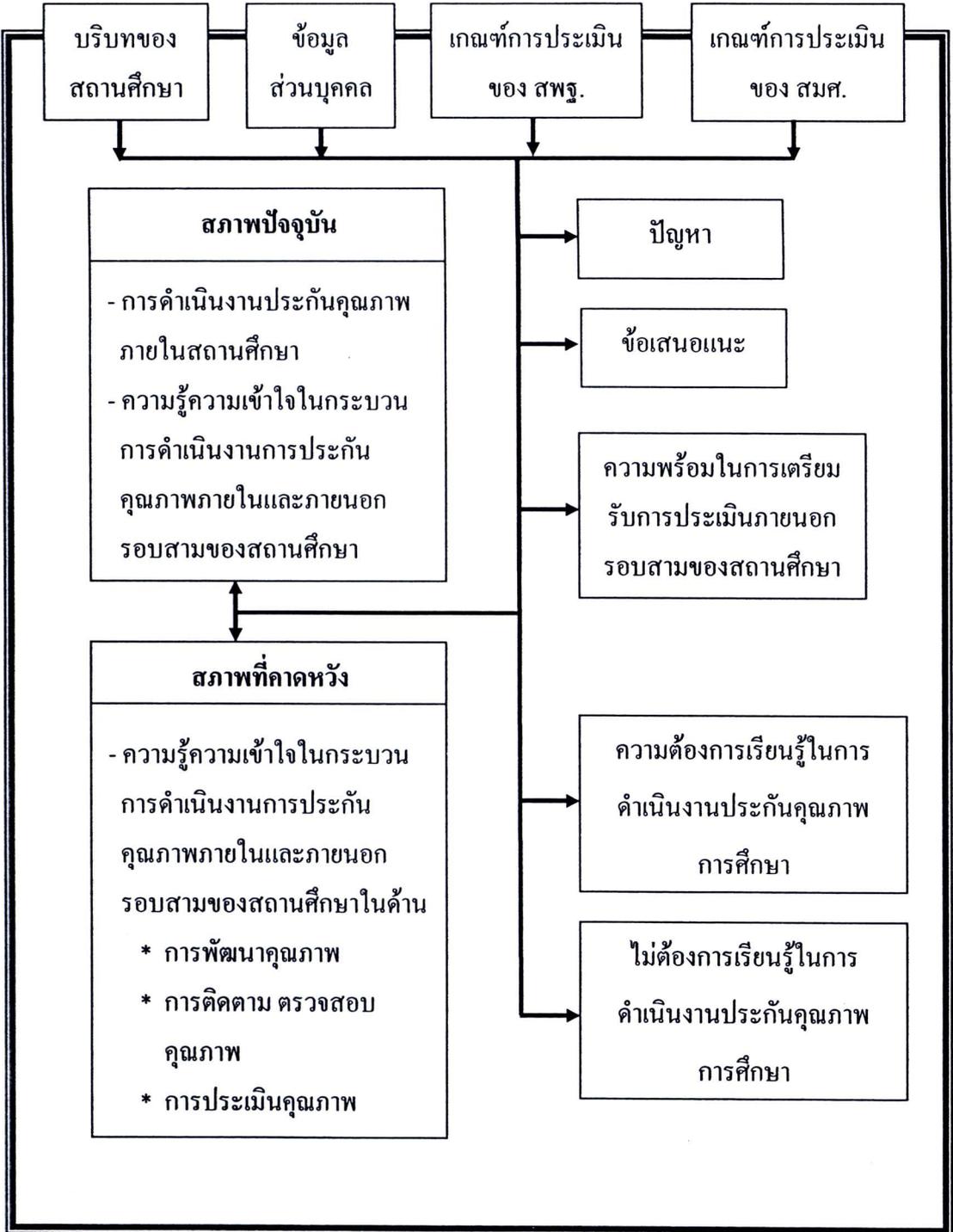
เช่นเดียวกับ เรณู ชู่มวาริ (2549) ได้ศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนสิริมิ่งคลานุสรณ์ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมของการดำเนินงาน การประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนสิริมิ่งคลานุสรณ์ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้บริหารได้จัดกิจกรรมและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับดี และมีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้อยู่ในระดับดีมาก ส่วนครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับดี อีกทั้งผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณ์ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับพอใช้ แต่ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรอยู่ในระดับปรับปรุง

ขณะที่ ชาญเจริญ ชื่อชวกรกุล (2550) ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สอง ของโรงเรียน โป่งหลวงวิทยา รัชมังคลาภิเษก จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในเพื่อรองรับการประเมินภายนอกสองของโรงเรียนโป่งหลวงวิทยา รัชมังคลาภิเษก จังหวัดลำปาง มีมาตรฐาน 4 ด้าน คือ มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานด้านการเรียนการสอน มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา และมาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ ส่วนใหญ่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดี แต่มีมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน คือ มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณ์ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ และ มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับพอใช้ และมีปัญหาที่สำคัญที่สุดในด้านคุณภาพผู้เรียน คือ ผู้เรียนขาดความคิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ คิดไตร่ตรองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีข้อเสนอแนะคือ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะในด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณ์ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ อีกทั้งควรจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำให้สูงขึ้น

จากการศึกษาที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาที่ก่อให้เกิดองค์การแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความพร้อมในการรับการประเมินผลภายในและการประเมินผลภายนอก เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ เช่น ผู้บริหาร ครู หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน กระบวนการปฏิบัติงาน การบริหารจัดการ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จะต้องร่วมมือกันวางแผน ปฏิบัติงานตามแผน ตรวจสอบประเมินผลและปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกฝ่าย ตามกระบวนการของวงจรควบคุมคุณภาพ P-D-C-A และสถานศึกษาควรสร้างความตระหนักและให้ความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาแก่

บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความรู้ เข้าใจ ตระหนักและเห็นความสำคัญของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยให้ชุมชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา ซึ่งจะทำให้ผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษามีคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของชาติ

กรอบแนวคิดการศึกษา

แผนภูมิ 4 กรอบแนวคิดการศึกษา